

Miquel Batllori a Girona

La Càtedra Ferrater Móra de la Universitat de Girona, fidel al seu propòsit de convidar pensadors eminents de prestigi internacional, ha acollit durant cinc dies, del dia 1 al 5 de juny, el professor Miquel Batllori i Munné, eximi historiador de la cultura i personalitat singular per la seva extraordinària formació humanística i per la seva catalanitat.

Miquel Batllori va néixer a Barcelona l'any 1909 i, en acabar els seus estudis universitaris d'Història i de Dret, l'any 1928, ingressà a la Companyia de Jesús. El seu pas per la Universitat de Barcelona, la seva estada al País Valencià, l'exili a Itàlia, l'estada a Mallorca, la seva docència a la Universitat Pontifícia Gregoriana a Roma des de l'any 1952 fins a la seva jubilació, l'any 1980, els seus viatges a Amèrica i la seva participació en gran nombre de congressos, són fites importants en la trajectòria de la seva vida i dels seus estudis. La seva activitat investigadora ha estat i és incansable, i del fruit de les seves recerques en donen bon testimoni el nombre ingent de les seves publicacions. Ha rebut moltes distincions acadèmiques i oficials; recentment, l'any 1990, ha estat guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

El seminari dirigit pel pare Batllori, sota la denominació *De l'Edat Mitjana als temps moderns i contemporanis*, ha constatat de cinc sessions, en les quals l'historiador ha posat de manifest el seu ampli saber i ha fet evident que les seves recerques i les seves obres sobre història medieval, del

Renaixement, del Barroc i de la Modernitat són —com va remarcar el professor Josep Maria Terricabras en la presentació del curs— inexcusables per entendre bé aquests diferents períodes.

En la primera lliçó, *L'interès medieval des dels estudis universitaris a Barcelona, 1925-1928*, el pare Batllori, després de dedicar un record als seus condeixebles i bons amics gironins Lluís Batlle, Joan Busquets, Vicens Vives i Santiago Sobrequés, va analitzar l'etapa de la seva formació a la Universitat de Barcelona en uns anys políticament difícils, però —sobretot a Catalunya— esplendorosos per l'interès per tota la cultura, especialment per la medieval. Així, a la Universitat, amb una intensa educació humanística i amb mestres com Antoni Rubió i Lluch, se li despertà l'interès pel medievalisme, que completà a la Biblioteca de Catalunya —mena d'apèndix de la Universitat—, on s'endinsà en el coneixement de la literatura catalana. El professor Antonio de la Torre l'inicià en la recerca als arxius i, d'aleshores ençà, el fet cultural català fou objecte preferent de la seva activitat investigadora. Les figures de Ramon Llull, d'Arnau

de Vilanova, de Raimon de Penyafort i de Sant Vicent Ferrer foren analitzades en aquesta primera lliçó, amb una referència especial a les influències lul·lianes, notables ja en el segle XIV; fou recordat també Eiximenis i el *Pastorale* de la Biblioteca de Torí. Es féu un repàs de la poesia italiana del quatre-cents, tot destacant la personalitat del poeta català a Itàlia Benet Garret.

L'Humanisme el Renaixement italo-catalans als segles XIV-XVI fou el tema de la segona sessió. Partint de la consideració que l'Humanisme no és només un fet filològic, el pare Batllori es referí a la dificultat d'establir una «fractura» entre Edat Mitjana i Renaixement, tot fent al·lusió al parer de Burckhardt i a la confusió derivada de Curtius. Foren abordades les qüestions de la Contrareforma i del Concili de Trento i, especialment, de l'erasmisme, que havia despertat molt d'interès en la seva època d'universitari i en ell mateix. Els professors de llengües clàssiques Joaquim Balcells i Lluís Segalà li desvetllaren, sobretot, la curiositat per l'humanisme catalano-aragonès. La lliçó es va cloure amb l'anàlisi dels estudis i recerques sobre els Borja, tot recordant el seu treball *Política renaixentista d'Alexandre VI*.

Les lectures de Baltasar Gracián i la fascinació que li provocà «Lo Barroco» d'Eugeni d'Ors, malgrat els dubtes que aquest li deixà, foren punt de partença de l'interès del pare Batllori per l'època del Barroc. Aquestes i altres qüestions foren exposades en la tercera lliçó, *El*

Barroc polític i literari centrats en la guerra de 1640-1652 i Baltasar Gracián. D'antuvi es féu una anàlisi del ressò de la guerra de Catalunya i de l'actitud adoptada per Gracián i el seu grup d'Aragó; es remarcà, després, l'estada de l'escriptor a Lleida i a Tarragona, la seva vàlua intel·lectual, el coneixement de les fonts italianes, especialment les polítiques de Giovanni Botero, la seva influència i l'esplendor que donà a la Corona d'Aragó.

El període de la Il·lustració, qualificat d'extraordinàriament interessant, s'explicà en la quarta lliçó, *La problemàtica de la Il·lustració a Espanya i a Europa durant el regnat de Carles III.* Foren punts destacats la referència a la pre-il·lustració i als *Novatores*, amb les noves actituds a partir del 1735: inici de

l'erudició, aparició de la crítica històrica, el sentit de la reforma de l'església i l'estat, l'ambient cultural a Nàpols i a la Universitat de Viena, etc. S'analitzaren diversos aspectes del regnat de Carles III en relació amb el que passava a Europa i s'insistí en els precedents ideològics de l'expulsió dels jesuïtes i en les conseqüències d'aquesta expulsió.

En la darrera lliçó, *Jaume Balmes, pensador i polític; Vidal i Barraquer, prelat i patrici*, el pare Batllori analitzà la personalitat d'aquests dos grans catalans, amb una referència obligada a la vida i obres d'altres persones insignes, com Ignasi Casanovas i el poeta Costa i Llobera. Destacà la importància de Balmes com a polític i la seva preocupació per Catalunya i pels problemes de la societat.

Una obligació de consciència féu que el pare Batllori s'interessés per la figura de Vidal i Barraquer; així va emprendre la recerca de la seva documentació, que li ha permès de revelar actituds i fets de la història de la Segona República i que integren ja vuit volums amb el títol d'*Església i Estat durant la Segona República Espanyola, 1931-1936*.

Amb aquestes referències al més recent camp temàtic de les seves recerques, el professor Miquel Batllori va cloure la seva intervenció en la Càtedra Ferrater Móra. Les explicacions magistrals i els col·loquis subsegüents foren seguits amb gran interès i han deixat en tots els participants un record inesborrable.

DOLORS CONDOM